

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор з наукової роботи
проф. О.В. Власенко

О.В. Власенко

» _____ 20 р.

ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ
(назва навчальної дисципліни)

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
навчальної дисципліни
з підготовки доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)
спеціальності 222 Медицина
(код і найменування спеціальності)
мова навчання українська, російська, англійська

20 рік
Вінниця

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Вінницький національний медичний університет
ім. М.І. Пирогова, відділ аспірантури, докторантури

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

к.мед.н, доц. С.Г. Мелашенко

Обговорено на засіданні кафедри внутрішньої та сімейної медицини Вінницького
національного медичного університету ім. М.І. Пирогова та рекомендовано до затвердження
на центральній методичній раді / науковій комісії

“ 17 ” 04 2019 року, протокол № 8

Затверджено на центральній методичній раді / науковій комісії

“ 30 ” 05 2019 року, протокол № 10

Змістовий модуль 1 (2 рік)

Тема 1. *Організація роботи лікаря-гастроентеролога. Система підготовки та безперервного навчання лікаря-гастроентеролога в сучасних умовах.*

Форми організації роботи гастроентеролога. Розмежування рівнів медичної допомоги та значення первинної допомоги, її характерні риси та принципи. Сучасні системи електронного обліку пацієнтів та принципи реєстрації захворювань за МКХ-10(11). Вплив сучасних інформаційних технологій на самоосвіту пацієнтів та взаємовідносини з постачальниками медичних послуг. Наказ МОЗ №1051 від 28.12.2009 р. «Про надання медичної допомоги хворим гастроентерологічного профілю». Місце гастроентерології в програмах додипломної підготовки лікарів. Післядипломна підготовка гастроентерологів, її основні форми, наповнення робочих програм. Ліцензування гастроентерологів, в т.ч. для приватної практики.

Знати: Визначення, основні принципи функціонування системи вторинної-третинної допомоги хворим з патологією органів травлення, електронного обліку пацієнтів.

Вміти: Проводити реєстрацію захворювань на сучасному методологічному рівні. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Реформа системи охорони здоров'я (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України) - Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>*
- 2) *Наказ МОЗ №1051 від 28.12.2009 р. «Про надання медичної допомоги хворим гастроентерологічного профілю». - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1051282-09#o22>*
- 3) *Наказ МОЗ України N 271 від 13.06.2005р. „Про затвердження протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю "Гастроентерологія" - Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua/ua/main/?docID=3858>*

Тема 2. *Доказова медицина. Протоколи та клінічні настанови в практичній роботі гастроентеролога.*

Реєстр медико-технологічних документів МОЗ України та його наповнення. Застосування адаптованих клінічних настанов та національних протоколів у створенні локальних протоколів. Міжнародна практика створення клінічних настанов на засадах доказової медицини. Ієрархії доказів в дослідженнях, різновиди похибок. Пошук сучасних рекомендацій в глобальній мережі. Правові та організаційні аспекти проведення наукових досліджень у лікувально-профілактичних закладах.

Знати: Визначення, наповнення основні принципи функціонування доказової медицини, системи підготовки клінічних настанов.

Вміти: Знайти необхідну клінічну або наукову інформацію в глобальній мережі Інтернет. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Методологія доказової медицини: підручник (ВНЗ IV р. а.) / В.Ф. Москаленко, І.Є. Булах, О.Г. Пузанова/ Київ, 2014 - 200с.*
- 2) *Реєстр МТД - Нормативні та Методичні матеріали. - Режим доступу: <http://mtd.dec.gov.ua/index.php/uk/normatyvni-ta-metodychni-materialy>*

Тема 3. Методи статистичної обробки результатів медико-біологічних досліджень.

Робота з наукометричними базами.

Засвоєння різноманітних статистичних інструментів аналізу даних наукових досліджень: дисперсійний, кореляційний, дискримінантний, кластерний, регресійний аналіз. Пошук наукової інформації в глобальній мережі, в т.ч. наукометричних базах. Авторитетність публікацій в наукових журналах. Канцер-реєстр України: його наповнення та показники.

Знати: Основи статистичної обробки результатів медико-біологічних досліджень та соціологічних опитувань.

Вміти: Самостійно виконати перераховані вище методи аналізу. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики

Література:

- 1) *Статистичні методи обробки результатів медико-біологічних досліджень: методичні вказівки з дисципліни «Медична інформатика» для студентів медичних та стоматологічного факультетів / упоряд.: Т. В. Левченко, Є. Б. Радзішевська. – Харків : ХНМУ, 2016. – 39 с. - Режим доступу: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13270>*
- 2) *Методологія доказової медицини: підручник (ВНЗ IV р. а.) / В.Ф. Москаленко, І.Є. Булах, О.Г. Пузанова/ Київ, 2014 - 200с.*
- 3) *Реєстр МТД - Нормативні та Методичні матеріали. - Режим доступу: <http://mtd.dec.gov.ua/index.php/uk/normatyvni-ta-metodychni-materialy>*

Тема 4. Основи здорового харчування та боротьба з ожирінням. Оцінка стану здоров'я індивідууму.

Теоретичні основи здорового харчування. Розрахунок потреби організму в енергії та поживних речовинах. Вплив мікронутрієнтів на стан здоров'я. Керівництва програми CINDI щодо харчування. Ризики для здоров'я, пов'язані з ожирінням. Медикаментозне лікування ожиріння. Покази до бариатричної хірургії. Оцінка стану здоров'я індивідууму за результатами функціональних тестів: за Апанасенком (2012), за номограмою Більмана, за Гарвадським Степ-тестом, за тестом Купера.

Знати: Сучасну концепцію та керівні документи МОЗ зі здорового харчування. Методики оцінки функціонального стану організму.

Вміти: Організувати, виконувати ефективну роботу з впровадження принципів здорового харчування серед хворих та решти населення. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики

Література:

1) *Методичні рекомендації з приводу консультування пацієнтів щодо основних засад здорового харчування (згідно з наказом МОЗ України № 16 від 14.01.2013 р.) // Міжнародний ендокринологічний журнал. - 2013. - № 5. - С. 138-147. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mezh_2013_5_23*

2) *Порівняйте свою їжу з «Тарілкою здорового харчування» 28 лютого 2017 - Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/health/porivnjajte-svoju-izhu-z-tarilkoju-zdorovogo-harchuvannja>*

3) *Чernosbровий В.М., Мелашенко С.Г., Ткачук Т.М. «Здоров'я, передхвороба, хвороба: медико-соціальні аспекти та оцінка. Фактори ризик. Превентивна медицина» Посібник – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013 – 80с.*

Тема 5. Методи обстеження хворих з патологією органів травлення.

Симптоми захворювання і діагноз. Діагностичне значення фізикальних методів дослідження. Загальноклінічні лабораторні методи дослідження. Біохімічне дослідження. Інтерпретація інструментальних та лабораторних методів дослідження: ендоскопічних, рентгенологічних, УЗД, досліджень шлункової секреції (рН-метрія тощо); досліджень на наявність Н.рулогі (гістологічне, мікробіологічне, серологічне, швидкий уреазний тест, дихальний тест). Бактеріологічне, вірусологічне і серологічне дослідження. Імунологічне дослідження. Генетичні методи.

Знати: Сучасну діагностику захворювань органів травлення.

Вміти: Організувати, виконувати ефективну роботу з діагностики захворювань органів травлення. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 3) *Болезни печени и желчевыводящих путей (под ред. В.Т.Ивашкина). М., 2002 г., 416 с.*

Тема 6. Функціональні хвороби стравоходу та первинні езофагеальні дискінезії.

Функціональні хвороби стравоходу в світі Римського консенсусу IV (2016). Етіологія і патогенез первинних езофагеальних дискінезій (сегментарний спазм грудного відділу стравоходу, дифузний езофагоспазм, «стравохід лускунчика», гіпотонія і атонія грудного відділу стравоходу, недостатність кардії). Диференціальна діагностика з ахалазією кардії та злоякісними пухлинами стравоходу.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, лікування, профілактику та невідкладну терапію при функціональних та первинних моторних розладах стравоходу.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при патології стравоходу на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з хірургами, ЛОР, кардіологами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Ивашкин В.Т., Трухманов А.С. Болезни пищевода. Патологическая физиология, клиника, диагностика, лечение. М., 2000 г., 180 с.*
- 3) *Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 4) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*

- 5) Рапопорт С.И. и соавт. - рН-метрия пищевода и желудка при заболеваниях верхних отделов пищеварительного тракта / Под ред. академика РАМН Ф.И. Комарова. – М.: ИД МЕДПРАКТИКА-М, 2005, 208 с.
- 6) Gyawali CP, Kahrilas PJ, Savarino E, Zerbib F et al. Modern diagnosis of GERD: the Lyon Consensus. // Gut. 2018 Jul;67(7):1351-1362.
- 7) Кляритская И.Л., Мошко Ю.А. Монреальский консенсус по ГЭРБ 2006 года //КТЖ - 2006. - N3,- С:27-44. - <http://crimtj.ru/Journal.files/7-2006-3/27.pdf>.

Тема 7. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба:

Неерозивна рефлюксна хвороба, рефлюкс-езофагіт, хвороба Барретта), їх позастравохідні прояви, етіологія і патогенез, діагностика, диференціальна діагностика, класифікація, лікування, протирецидивні заходи згідно положень Наказу МОЗ України від 31.10.2013р. №943 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при гастроезофагеальній рефлюксній хворобі". Методи хірургічного лікування ГЕРХ, стравоходу Барретта та їх ефективність.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, лікування, профілактику різних фенотипів ГЕРХ.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при патології стравоходу на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з хірургами, ЛОР, кардіологами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.
- 2) Ивашкин В.Т., Трухманов А.С. Болезни пищевода. Патологическая физиология, клиника, диагностика, лечение. М., 2000 г., 180 с.
- 3) Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5
- 4) Передерий В.Г. Кислотозависимые заболевания. Современные подходы к диагностике, лечению и ведению больных с ГЭРБ, пептическими язвами, НПВП-гастропатиями, функциональной диспепсией и другими гиперсекреторными состояниями / [В. Передерий, С. Ткач, Ю. Кузенко, С. Скопиченко.] - К. : Твиса ЛТД, 2008. - 425 с. - ISBN 978-966-96629-6-5

- 5) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
- 6) Рапопорт С.И. и соавт. - рН_метрия пищевода и желудка при заболеваниях верхних отделов пищеварительного тракта / Под ред. академика РАМН Ф.И. Комарова. – М.: ИД МЕДПРАКТИКА-М, 2005, 208 с.
- 7) Наказ МОЗ України від 31.10.2013 № 943 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі" : Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2013_943GERX/2013_943nakazGERX.doc
- 8) Кляритская И.Л., Мошко Ю.А. Монреальский консенсус по ГЭРБ 2006 года //КТЖ - 2006. - N3,- С:27-44. - <http://crimtj.ru/Journal.files/7-2006-3/27.pdf>.
- 9) Парижский симпозиум с цилиндрической метаплазии в пищеводе и пищеводно-желудочном соединении, 2004 - Режим доступа: <http://endoscopy.com.ua/>
- 10) Пражская классификация метаплазии в пищеводе (2004) - Режим доступа: <http://endoscopy.com.ua/>
- 11) Мінімальна Стандартна Термінологія (ESGE) - Режим доступа: <http://endoscopy.com.ua/assets/files/MstUkr.pdf>
- 12) Отчет о медицинской позиции Американской Ассоциации Гастроэнтерологов в отношении ведения пищевода Барретта - Режим доступа: <http://endoscopy.com.ua/>
- 13) Gyawali CP, Kahrilas PJ, Savarino E, Zerbib F et al. Modern diagnosis of GERD: the Lyon Consensus. // Gut. 2018 Jul;67(7):1351-1362.
- 14) Чернобровий В.М., Мелашенко С Г. Практична гастроентерологія: критерії використання високих доз інгібіторів протонної помпи // Сучас. гастроентерологія. - 2011. - № 2. - С. 96-105
- 15) Чернобровий В.М., Мелашенко С Г. Резистентність до інгібіторів протонної помпи при гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі: шляхи розв'язання проблеми: (огляд л-ри) // Сучас. гастроентерологія. - 2011. - № 3. - С. 78-86

Тема 8. Інгібітори протонної помпи та їх місце в лікуванні кислотозалежних та кислотонезалежних захворювань травного тракту.

Застосування інгібіторів протонної помпи при ГЕРХ, пептичних виразках (в т.ч. ускладнених), панкреатиті, НПЗП-гастропатії. Фармакокінетика, фармакодинаміка, міжлікарські взаємодії різних молекул ІПП. Дані доказової медицини щодо ефективності

ППП. Режими прийому, контрольоване лікування. Побічні ефекти тривалої фармакотерапії, запобіжні заходи.

Знати: *Клінічну фармакологію та режими застосування ППП.*

Вміти: *Здійснювати лікувальні заходи при кислотозалежній патології на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.*

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Ивашкин В.Т., Трухманов А.С. Болезни пищевода. Патологическая физиология, клиника, диагностика, лечение. М., 2000 г., 180 с.*
- 3) *Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 4) *Наказ МОЗ України від 31.10.2013 № 943 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гастроезофагеальній рефлюксній хворобі" : Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги*
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2013_943GERX/2013_943nakazGERX.doc
- 5) *Передерий В.Г. Кислотозависимые заболевания. Современные подходы к диагностике, лечению и ведению больных с ГЭРБ, пептическими язвами, НПВП-гастропатиями, функциональной диспепсией и другими гиперсекреторными состояниями / [В. Передерий, С. Ткач, Ю. Кузенко, С. Скопиченко.] - К. : Твиса ЛТД, 2008. - 425 с. - ISBN 978-966-96629-6-5*
- 6) *Чернобровий В.М., Мелащенко С Г. Практична гастроентерологія: критерії використання високих доз інгібіторів протонної помпи // Сучас. гастроентерологія. - 2011. - № 2. - С. 96-105*
- 7) *Чернобровий В.М., Мелащенко С Г. Використання інгібіторів протонної помпи для лікування та запобігання пептичним виразкам : (огляд) // Сучас. гастроентерологія. - 2011. - № 4. - С. 140-146.*
- 8) *Чернобровий В.М., Мелащенко С Г. Резистентність до інгібіторів протонної помпи при гастроезофагеальній рефлюксній хворобі: шляхи розв'язання проблеми: (огляд л-ри) // Сучас. гастроентерологія. - 2011. - № 3. - С. 78-86*

Тема 9. Функціональні розлади рухової і секреторної функції шлунка.

Синдром функціональної шлункової диспепсії у світі Римського консенсусу IV (2016), аерофагія, синдром циклічного блювання. Диференціальна діагностика, лікування згідно положень Наказу МОЗ України від 03.08.2012р. №600 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при диспепсії". Місце нетрадиційних методів лікування в терапії диспепсій.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, лікування, профілактику та невідкладну терапію при функціональних розладах шлунка та дванадцятипалої кишки.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при патології шлунка на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з психіатрами та ЛЗП. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Наказ МОЗ України від 03.08.2012 № 600 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при диспепсії" : Адапована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2012_600/2012_600_nakaz.doc
- 2) Бабак О.Я. Гастроентерологія. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5
- 3) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
- 4) Drossman D.A. Functional Gastrointestinal Disorders: History, Pathophysiology, Clinical Features and Rome IV (англ.). — 2016. — Vol. 150, iss. 6. — P. 1262—1279
- 5) Ткач С.М. Римские критерии IV функциональных гастроинтестинальных расстройств: что нового в последней версии // Сучасна гастроентерологія. — 2016. — № 4(90). — С. 116—122.
- 6) Ткач С.М. Функциональная диспепсия: современные подходы к диагностике и лечению.// Укр. мед часопис — 2016 — Т.114, № 4). — С.47-57. - <http://www.umj.com.ua/wp/wp-content/uploads/2016/09/3102.pdf?upload=>
- 7) Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.

Тема 10. Особливості роботи при веденні хворих з соматоформними вегетативними дисфункціями.

Ризики пацієнтів з функціональними захворюваннями та шляхи їх усунення. Класифікація функціональних захворювань органів травлення, сечовидільної, дихальної та серцево-судинної систем. Відмінність психосоматичних розладів від соматоформних вегетативних дисфункцій. Критерії скерування хворих до суміжних спеціалістів 2 рівня, в т.ч. психіатрів. Основні принципи комплексної терапії функціональних недуг за міжнародними рекомендаціями. Четвертинні превентивні заходи в роботі гастроентеролога, в тому числі у осіб з помилково встановленими функціональними захворюваннями.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, лікування, профілактику при функціональних розладах травлення та інших систем.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при функціональній патології на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з психіатрами та ЛЗП. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Хаустова О.О. Психосоматичний підхід до порушень вегетативної нервової системи у загальній лікарській практиці// *Neuronews*. 2016 - №2 - С.35 - Режим доступу: <https://neuronews.com.ua/uploads/files/2016/2-1/1321256216.pdf>
- 2) Чернобровий В.М., Мелашенко С.Г., Ткачук Т.М. «Здоров'я, передхвороба, хвороба: медико-соціальні аспекти та оцінка. Фактори ризик. Превентивна медицина» Посібник – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013 – 80с.
- 3) Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5
- 4) Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.
- 5) Ткач С.М. Римские критерии IV функциональных гастроинтестинальных расстройств: что нового в последней версии // *Сучасна гастроентерологія*. — 2016. — № 4(90). — С. 116—122.

Тема 11. Хронічні гастрити.

Класифікації (Сідней, Хьюстон, система OLGA), етіологія і патогенез, клініка, діагностика, методи діагностики, диференціальна діагностика, лікування і профілактика.

Превентивні заходи щодо раку шлунка. Роль біомаркерів в прогнозуванні та моніторингу хвороб шлунка – пепсиногени, гастрин, онкомаркери. Сучасна ендоскопічна діагностика уражень шлунка за номенклатурою МСТ. Ендоскопічний моніторинг атрофічних гастритів за сучасними настановами.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, лікування та профілактику при хронічних гастритах та дуоденітах.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при патології шлунка на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з психіатрами та ЛЗП. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 2) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 3) *Наказ МОЗ України від 03.08.2012 № 600 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при диспепсії" : Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2012_600/2012_600_nakaz.doc*
- 4) *Отчет о Киотском международном консенсусе по гастриту, ассоциированному с Helicobacter pylori*// Сучасна гастроентерологій. – 2016. – Т.87, №1ю – С.35-53 - http://www.vitapol.com.ua/user_files/pdfs/gastro/gas87isg1-16-05.pdf*
- 5) *Мінімальна Стандартна Термінологія (ESGE) - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/assets/files/MstUkr.pdf>*
- 6) *Ведение пациентов с предраковыми состояниями и повреждениями в желудке (MAPS) - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/>*

Тема 12. Глобальна проблема гелікобактерної інфекції.

Основні положення Європейського консенсусу Маастрихт V (2016) та Кіотського глобального консенсусу з НР-гастриту (2015). Режими ерадикаційної терапії. Первинна профілактика гелікобактерної інфекції.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, лікування та профілактику при хронічних гастритах та дуоденітах.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при патології шлунка на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з психіатрами та ЛЗП. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Бабак О.Я. Гастроентерологія. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 2) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 3) *Тумак І.М., Нікішаєв В.І., Болотських М.О., Козлов С.М. Консенсус Маастрихт IV/Флоренція, настанови ESPGHAN та NASPGHAN, які ґрунтуються на доказах, щодо інфекції *Helicobacter pylori* в дітей, постанова робочої групи PTG-E, що стосуються тактики щодо *H. Pylori* – чи потрібні національні настанови і якими їм бути (Клінічні настанови) - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/>*
- 4) *Отчет о Киотском международном консенсусе по гастриту, ассоциированному с *Helicobacter pylori*// Сучасна гастроентерологій. – 2016. – Т.87, №1. – С.35-53 - http://www.vitapol.com.ua/user_files/pdfs/gastro/gas87isg1-16-05.pdf*
- 5) *Мінімальна Стандартна Термінологія (ESGE) - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/assets/files/MstUkr.pdf>*
- 6) *Ведение пациентов с предраковыми состояниями и повреждениями в желудке (MAPS) - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/>*
- 7) *Національний канцер-реєстр України - Режим доступу: <http://unci.org.ua/spetsialistam/nacionalnij-kancer-reyestr/>*

Тема 13. Пептичні виразки шлунка та дванадцятипалої кишки

Епідеміологія, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, класифікація, клінічна картина, ерадикаційна терапія, профілактика виразок (у т.ч. НПЗП-індукованих) згідно Наказу МОЗ України від 03.09.2014р. №613 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунка та дванадцятипалої кишки". Трудова експертиза.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, лікування та профілактику при пептичних виразках.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при пептичних виразках на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з психіатрами та ЛЗП. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Наказ МОЗ України від 03.09.2014 № 613 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунка та дванадцятипалої кишки" : Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги - Режим доступу: http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_613_PeptVyrazka_12paloi/2014_613nakaz.doc
- 2) Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5
- 3) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
- 4) Тумак І.М., Нікішаєв В.І., Болотських М.О., Козлов С.М. Консенсус Маастрихт IV/Флоренція, настанови ESPGHAN та NASPGHAN, які ґрунтуються на доказах, щодо інфекції *Helicobacter pylori* в дітей, постанова робочої групи PTG-E, що стосуються тактики щодо *H. Pylori* – чи потрібні національні настанови і якими їм бути (Клінічні настанови) - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/>
- 5) Мінімальна Стандартна Термінологія (ESGE) - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/assets/files/MstUkr.pdf>
- 6) Ведение пациентов с предраковыми состояниями и повреждениями в желудке (MAPS) - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/>
- 7) Національний канцер-реєстр України - Режим доступу: <http://unci.org.ua/spetsialistam/nacionalnij-kancer-reyestr/>
- 8) Руководство по врачебно-трудовой экспертизе. Т.2./ Сидоркина Т.П. Глава XV «Болезни органов пищеварения»/ под ред. Ю.Д. Арбатской // М., Медицина. - 62-206с.

Тема 14. Кровотечі з травного тракту.

Доендоскопічна та ендоскопічна діагностика. Стратифікація ризиків при кровотечах за шкалами Glasgow-Blatchford, Rockall. Невідкладна допомога при шлунково-кишкових

кровотечах на догоспітальному і госпітальному етапах. Різновиди ендоскопічних втручань при виразкових кровотечах.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, невідкладну допомогу та профілактику кровотеч з органів травлення.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при пептичних виразках на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з психіатрами та ЛЗП. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Наказ МОЗ України від 03.09.2014 № 613 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунка та дванадцятипалої кишки": Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги - Режим доступу: http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_613_PeptVyrazka_12paloi/2014_613nakaz.doc
- 2) Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5
- 3) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
- 4) Діагностика та лікування неварикозних кровотеч з верхніх відділів ШКТ: клінічні настанови ESGE, 2015 - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/assets/files/1ESGE.pdf>
- 5) Національний інститут здоров'я і клінічної досконалості. Гострі кровотечі з верхніх відділів ШКТ у пацієнтів віком старше 16 років. Клінічні настанови (NICE), 2016. - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/assets/files/2NICE.pdf>
- 6) Чернобровий В.М., Мелащенко С. Г. Практична гастроентерологія: використання інгібіторів протонної помпи в лікуванні шлунково-кишкових кровотеч з верхніх відділів травного каналу : (огляд) // Сучас. гастроентерологія. - 2011. - № 6. - С. 106-115
- 7) Клінічні настанови з ендоскопічного ведення неварикозних кровотеч з верхніх відділів ШКТ (JGES), 2016 - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/assets/files/3JGES.pdf>
- 8) Крылов А.А., Земляков А.Г., Михайлович В.А., Иванов А.И. Неотложная гастроэнтерология: руководство для врачей. – СПб.: Питер Паблишинг, 1997. – 512 с.

- 9) *Мінімальна Стандартна Термінологія (ESGE) - Режим доступу: <http://endoscopy.com.ua/assets/files/MstUkr.pdf>*

Тема 15. Хвороби оперованого шлунка:

Класифікація, демпінг-синдром, синдром привідної петлі, постгастрорезекційна астения, хронічний гастрит культі шлунка, рецидивуюча виразка культі шлунка, пептична виразка анастомозу, постваготомічні синдроми. Наслідки бариатричної хірургії. Клініка. Діагностика. Формулювання діагнозу. Диференційна діагностика. Складання плану ведення пацієнта, визначення та корекція наявних факторів ризику. Консультування з приводу харчування, фізичної активності, модифікації способу життя. Призначення лікування на амбулаторному етапі, контроль за ефективністю лікувальних заходів. Показання до консультації у хірурга з приводу реконструктивних втручань. Медична і трудова експертиза.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, невідкладну допомогу та профілактику кровотеч з органів травлення.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при пептичних виразках на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з психіатрами та ЛЗП. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Наказ МОЗ України від 03.09.2014 № 613 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунка та дванадцятипалої кишки": Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги - Режим доступу: http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_613_PeptVyrazka_12paloi/2014_613nakaz.doc*
- 2) *Бабак О.Я. Гастроентерологія. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 3) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 4) *Руководство по врачебно-трудоу экспертизе. Т.2./ Сидоркина Т.П. Глава XV «Болезни органов пищеварения»/ под ред. Ю.Д. Арбатской // М., Медицина. - 62-206с.*

Змістовий модуль 2 (3 рік)

Тема 16. *Особливості ведення хворих з патологією шлунка у осіб старших вікових груп, вагітних.*

Будуть розглянуті особливості реактивності організму в старшому віці та при вагітності; покази до госпіталізації при найпоширеніших синдромах, які вказують на патологію органів травлення; дані доказової медицини щодо фетотоксичності фармакопрепаратів, які застосовуються в лікуванні диспепсії та гастроєзофагеальних рефлюксів; амбулаторна допомога при блюванні та нудоті вагітних.

Знати: Інформацію про фетотоксичність та побічні ефекти лікарських засобів, які застосовуються в гастроентерологічній практиці.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при патології травлення на другому рівні медичної допомоги серед осіб особливих вікових груп у якості гастроентеролога, координувати свої дії з акушер-гінекологами та іншими фахівцями. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.*
- 3) *Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 4) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 4) *Передерий В.Г Кислотозависимые заболевания. Современные подходы к диагностике, лечению и ведению больных с ГЭРБ, пептическими язвами, НПВП-гастропатиями, функциональной диспепсией и другими гиперсекреторными состояниями / [В. Передерий, С. Ткач, Ю. Кузенко, С. Скопиченко.] - К. : Твиса ЛТД, 2008. - 425 с. - ISBN 978-966-96629-6-5*
- 5) *Руководство по врачебно-трудовой экспертизе. Т.2./ Сидоркина Т.П. Глава ХУ «Болезни органов пищеварения»/ под ред. Ю.Д. Арбатской // М., Медицина. - 62-206с.*
- 6) *Мелашенко С. Г., Рудь В. О. Амбулаторна допомога при блюванні та нудоті вагітних // Health of woman.2015.10(106):45–50; doi 10.15574/HW.2015.106.45*

Тема 17. Органічні та функціональні розлади біліарного тракту.

Функціональні розлади у світі Римського консенсусу IV (2016) та хронічні холецистити, жовчнокам'яна хвороба, класифікація, етіологія і патогенез, клінічна картина, діагностика, диференціальна діагностика, лікування та протирецидивні заходи. Літолітична терапія препаратами урсодезоксихолевої кислоти та хірургічне лікування ЖКХ.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, лікування та профілактику біліарних розладів.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при біліарних розладах на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з хірургами, ендоскопістами та ЛЗП. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.*
- 3) *Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 4) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 5) *Функциональные расстройства билиарного тракта - <http://www.health-ua.org/faq/gastroenterologiya/2993.html>*
- 6) *Чернобровий В.М. , Мелащенко С. Г. Урсодезоксихолева кислота: клінічна практика (минуле та сьогодні) // Сучасна гастроентерологія. - 2014. - № 1. - http://www.vitapol.com.ua/user_files/pdfs/gastro/gas75i14.pdf*

Тема 18. Дифузні ураження печінки внаслідок різних етіологічних факторів.

Алкогольна хвороба печінки, вірусні гепатити, неалкогольна жирова печінка: класифікації, клініка, диференціальна діагностика між цими нозологіями, загальні принципи лікування згідно положень Наказу МОЗ України від 06.11.2014р. №826 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах". Аутоімунний гепатит. Системи інвазивної та неінвазивної оцінки фіброзу

печінки – біопсія, Fibroscan, Fibrotest. Дані доказової медицини щодо гепатопротекторної терапії та її перспективи.

Знати: Епідеміологію, диференціальну діагностику, лікування та профілактику ураження печінки внаслідок різних етіологічних факторів.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при ураженнях печінки внаслідок різних етіологічних факторів на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з інфекціоністами, ендоскопістами, фахівцями променевої діагностики. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Наказ МОЗ України від 06.11.2014 № 826 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах" : Адаптовані клінічні настанови, засновані на доказах та Уніфіковані клінічні протоколи первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Аутоімунний гепатит», «Алкогольний гепатит», «Неалкогольний стеатогепатит»,
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_826Gepatyty/2014_826_nakaz_Gepatyty.doc
- 2) Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.
- 3) Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.
- 4) Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5
- 5) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
- 6) Чернобровий В.М. , Мелащенко С. Г. Урсодезоксихолева кислота: клінічна практика (минуле та сьогодення) // Сучасна гастроентерологія. - 2014. - № 1. - http://www.vitapol.com.ua/user_files/pdfs/gastro/gas75i14.pdf

Тема 19. Клініко-лабораторні прояви синдромів холестазу, цитолізу, печінково-клітинної недостатності, імунного запалення.

Обмін білірубіну та методи виявлення його порушень. Пігментні гепатози (синдром Жильбера, синдром Криглера-Найяра, синдром Дабіна-Джонсона і Ротора), порфірії, принципи диференціальної діагностики. Кісти печінки. Ураження печінки при вагітності.

Знати: Диференціальну діагностику, лікування та профілактику ураження печінки внаслідок вроджених аномалій, вагітності.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при ураженнях печінки внаслідок різних етіологічних факторів на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з інфекціоністами, ендоскопістами, фахівцями променевої діагностики. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.*
- 3) *Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 4) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 5) *Чернобровий В.М. , Мелащенко С. Г. Урсодезоксихолева кислота: клінічна практика (минуле та сьогодення) // Сучасна гастроентерологія. - 2014. - № 1. - http://www.vitapol.com.ua/user_files/pdfs/gastro/gas75i14.pdf*

Тема 20. *Сполучення захворювань органів травлення з патологією серцевосудинної, дихальної, сечовидільної систем.*

Розгляд метаболічного синдрому в ракурсі гастроентерологічної патології. Коморбідність захворювань дихальної системи, патології нирок та хвороб травлення. Особливості сумісного призначення основних засобів лікування кардіоваскулярних, дихальних розладів з інгібіторами протонної помпи, H₂-блокаторами протизапальними фармакопрепаратами. Ятрогенії з ураженням органів травлення при призначенні препаратів для лікування іншої патології. Медикаментозні ураження печінки.

Знати: Диференціальну діагностику, лікування та профілактику ураження органів травлення (зокрема печінки) внаслідок прийому лікарських препаратів, коморбідних станів.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при ураженнях органів травлення внаслідок прийому ліків, коморбідної патології на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з інфекціоністами, ендоскопістами, фахівцями променевої діагностики. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України”, 2005. – 320с.*
- 3) *Цироз печінки та його ускладнення КН 2017-103 вересень, 2017 - Режим доступу: http://mtd.dec.gov.ua/images/dodatki/KN/AKN_TSP.pdf*
- 4) *Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5*
- 5) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 6) *Чернобровий В.М. , Мелащенко С. Г. Урсодезоксихолева кислота: клінічна практика (минуле та сьогодення) // Сучасна гастроентерологія. - 2014. - № 1. - http://www.vitapol.com.ua/user_files/pdfs/gastro/gas75i14.pdf*

Тема 21. Цирози печінки:

Епідеміологія, етіологія, класифікація, морфологічні зміни, градація за Чайлдом-П'ю, клінічна картина, діагностика різних форм цирозу печінки, результати захворювання, прогноз, трудова експертиза. Ускладнення цирозу печінки. Екзогенна та ендогенна печінкова енцефалопатії, теорії патогенезу, основні терапевтичні заходи при печінковій енцефалопатії та печінковій комі.

Знати: Диференціальну діагностику, лікування та профілактику важких уражень печінки внаслідок різних етіологічних факторів.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при цирозах на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з інфекціоністами, ендоскопістами, фахівцями променевої діагностики, хірургами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Цироз печінки та його ускладнення КН 2017-103 вересень, 2017 - Режим доступу: http://mtd.dec.gov.ua/images/dodatki/KN/AKN_TSP.pdf
- 2) Наказ МОЗ України від 06.11.2014 № 826 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах" : Адаптовані клінічні настанови, засновані на доказах та Уніфіковані клінічні протоколи первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Аутоімунний гепатит», «Алкогольний гепатит», «Неалкогольний стеатогепатит»,
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_826Gepatyty/2014_826_nakaz_Gepatyty.doc
- 3) Алексеева О.П. Циррозы печени и его осложнения: Учебное пособие/ О.П. Алексеева, М.А. Курышева – Ниж. Новгород: НГМА, 2004. – 96с.
- 4) Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.
- 5) Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.
- 6) Бабак О.Я. Гастроэнтерология. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5
- 7) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
- 8) Крылов А.А., Земляков А.Г., Михайлович В.А., Иванов А.И. Неотложная гастроэнтерология: руководство для врачей. – СПб.: Питер Паблишинг, 1997. – 512 с.
- 9) Швець Н.І., Підаєв А.В., Бенца Т.М., Федорова О.О., Миронець В.І. Неотложные состояния в клинике внутренней медицины. Учебное пособие. - К., 2005. – 752с.
- 10) Руководство по врачебно-трудовой экспертизе. Т.2./ Сидоркина Т.П. Глава ХУ «Болезни органов пищеварения»/ под ред. Ю.Д. Арбатской // М., Медицина. - 62-206с.

- 11) Чернобровий В.М. , Мелащенко С. Г. Урсодезоксихолева кислота: клінічна практика (минуле та сьогодення) // Сучасна гастроентерологія. - 2014. - № 1. - http://www.vitapol.com.ua/user_files/pdfs/gastro/gas75i14.pdf

Тема 22. Портальна гіпертензія:

Причини, класифікація, діагностика, методи оцінки, лікування, попередження та невідкладна допомога при кровотечах з варикозно розширених вен стравоходу, асциті, спонтанному бактеріальному перитоніті за рекомендаціями Консенсусу Бавено VI (2015).

Знати: Диференціальну діагностику, лікування та профілактику ускладнень цирозу печінки внаслідок різних етіологічних факторів.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при портальній гіпертензії на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з інфекціоністами, ендоскопістами, фахівцями променевої діагностики, хірургами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Цироз печінки та його ускладнення КН 2017-103 вересень, 2017 - Режим доступу: http://mtd.dec.gov.ua/images/dodatki/KN/AKN_TSP.pdf
- 2) Алексеева О.П. Циррозы печени и его осложнения: Учебное пособие/ О.П. Алексеева, М.А. Курышева – Ниж. Новгород: НГМА, 2004. – 96с.
- 3) Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.
- 4) Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.
- 5) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
- 6) Бабак О.Я. Гастроентерологія. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения [Бабак О.Я., Харченко Н.В.] - Изд.: ТОВ "Доктор-Медиа", 2007. - 134 с. - ISBN: 978-966-96792-1-5
- 7) Крылов А.А., Земляков А.Г., Михайлович В.А., Иванов А.И. Неотложная гастроэнтерология: руководство для врачей. – СПб.: Питер Паблишинг, 1997. – 512 с.

- 8) Швець Н.І., Підаєв А.В., Бенца Т.М., Федорова О.О., Миронець В.І. Неотложные состояния в клинике внутренней медицины. Учебное пособие. - К., 2005. – 752с.

Тема 23. Хронічні панкреатити та інші захворювання підшлункової залози:

Етіологія, класифікація, особливості клінічної картини, діагностика, диференціальна діагностика з пухлинами підшлункової залози, оцінка зовнішньосекреторної недостатності, лікування під час загострення та в ремісії згідно Наказу МОЗ України від 10.09.2014р. №638 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при хронічному панкреатиті". Трудова експертиза.

Знати: Диференціальну діагностику, лікування (в т.ч. невідкладне), профілактику уражень підшлункової залози внаслідок різних етіологічних факторів.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при панкреатитах на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з інфекціоністами, ендоскопістами, фахівцями променевої діагностики, хірургами.

Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.
- 2) Передерий В.Г., Ткач С.М. Болезни поджелудочной железы. К.: 2004. – 240с.
- 3) Губергриц Н.Б., Христич Т.Н. Клиническая панкреатология. Донецк, 2000 г., 416 с.
- 4) Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.
- 5) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
- 6) Крылов А.А., Земляков А.Г., Михайлович В.А., Иванов А.И. Неотложная гастроэнтерология: руководство для врачей. – СПб.: Питер Паблишинг, 1997. – 512 с.
- 7) Швець Н.І., Підаєв А.В., Бенца Т.М., Федорова О.О., Миронець В.І. Неотложные состояния в клинике внутренней медицины. Учебное пособие. - К., 2005. – 752с.
- 8) Руководство по врачебно-трудовой экспертизе. Т.2./ Сидоркина Т.П. Глава ХУ «Болезни органов пищеварения»/ под ред. Ю.Д. Арбатской // М., Медицина. - 62-206с.

Тема 24. Синдром подразненої кишки та інші функціональні розлади кишечника.

Функціональні захворювання кишки у світлі Римського консенсусу IV (2016) - етіологія і патогенез, клінічна картина, діагностика, диференційний діагноз, лікування. Превентивні заходи щодо колоректального раку.

Знати: Епідеміологію, причини, критерії діагностики, лікування, профілактику при функціональних захворюваннях кишки.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при синдромі подразненої товстої кишки, функціональному здутті та інших функціональних розладах на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з ендоскопістами, фахівцями променевої діагностики, психіатрами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.
- 2) Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.
- 3) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
- 4) Ткач С.М. Эффективность мультикомпонентного пробиотика в лечении синдрома раздраженного кишечника и антибиотикоассоциированной диареи // Сучасна гастроентерологія. - 2014. - № 81(1). - С.66-72 - http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/SGastro_2015_1_11.pdf
- 5) Маевская Е.А. Хронический запор: тактика ведения на основе научных фактов// Фарматека. – 2014. - №14 - <http://www.pharmateca.ru/ru/archive/article/30101>
- 6) Національний канцер-реєстр України - Режим доступу: <http://unci.org.ua/spetsialistam/nacionalnij-kancer-reyestr/>

Тема 25. Синдроми гострої та хронічної діареї.

Діарея в практиці гастроентеролога (т.ч. числі при дисбіозі кишечника, синдромі надлишкового бактеріального росту, жіардіазі). Сучасна інвазивна та неінвазивна діагностика – біопсія, відеокапсула, водневі дихальні тести, біомаркери ентеропатій та ін.

Знати: Епідеміологію, причини, критерії діагностики, лікування, профілактику при гострих та хронічних діареях.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при діареї на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з інфекціоністами, ендоскопістами, фахівцями променевої діагностики, психіатрами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.*
- 3) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 4) *Ткач С.М. Эффективность мультикомпонентного пробиотика в лечении синдрома раздраженного кишечника и антибиотикоассоциированной диареи // Сучасна гастроентерологія. - 2014. - № 81(1). - С.66-72 - http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/SGastro_2015_1_11.pdf*

Тема 26. Глютенова ентеропатія:

Епідеміологія, класифікація, клінічна картина, диференціальна діагностика з дисахаридозодефіцитними ентеропатіями, ексудативної гіпопротеїнемічною ентеропатією, хворобою Уіппла, важких альфа-ланцюгів і лімфомою кишечника, тропічною спру. Лікування целиакії.

Знати: Епідеміологію, критерії діагностики, лікування, профілактику целиакії.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при целиакії на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з інфекціоністами, ендоскопістами, фахівцями променевої діагностики, психіатрами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vadetesit Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.*
- 3) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*

Тема 27. Запальні захворювання товстої та тонкої кишки:

Неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона, недиференційований та мікроскопічний коліти - етіологія, патогенез, клінічна картина, ускладнення, лабораторні та ендоскопічні критерії активності, принципи лікування і протирецидивні заходи, покази до хірургічного лікування згідно положень Наказу МОЗ України від 11.02.2016р. №90 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при запальних захворюваннях кишечника". Трудова експертиза.

Знати: *Епідеміологію, критерії діагностики, лікування, профілактику запальних захворювань кишки.*

Вміти: *Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при запальних захворюваннях кишки на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з ендоскопістами, інфекціоністами, фахівцями променевої діагностики, хірургами-проктологами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.*

Література:

- 1) *Наказ МОЗ України від 11.02.2016 № 90 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при запальних захворюваннях кишечника" : Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2016_90_Krona/2016_90_nakaz_Kron.doc*
- 2) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 3) *Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vadetesit Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.*

- 4) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 5) *Руководство по врачебно-трудовой экспертизе. Т.2./ Сидоркина Т.П. Глава ХУ «Болезни органов пищеварения»/ под ред. Ю.Д. Арбатской // М., Медицина. - 62-206с.*

Тема 28. Судинні та інші ураження кишечника.

Ішемічний коліт, дивертикульоз кишечника, кишкова непрохідність на тлі спайкової хвороби - клінічна картина, діагностика, диференційний діагноз, лікування, трудова експертиза.

Знати: Епідеміологію, критерії діагностики, лікування, профілактику захворювань кишки внаслідок судинних та механічних уражень.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при захворюваннях кишки на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з ендоскопістами, інфекціоністами, фахівцями променевої діагностики, хірургами-проктологами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) *Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.*
- 2) *Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.*
- 3) *Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.*
- 4) *Крылов А.А., Земляков А.Г., Михайлович В.А., Иванов А.И. Неотложная гастроэнтерология: руководство для врачей. – СПб.: Питер Паблишинг, 1997. – 512 с.*
- 5) *Руководство по врачебно-трудовой экспертизе. Т.2./ Сидоркина Т.П. Глава ХУ «Болезни органов пищеварения»/ под ред. Ю.Д. Арбатской // М., Медицина. - 62-206с.*
- 6) *Швец Н.І., Підаєв А.В., Бенца Т.М., Федорова О.О., Миронець В.І. Неотложные состояния в клинике внутренней медицины. Учебное пособие. - К., 2005. – 752с.*

Тема 29. Гастроентерологічна патологія та проблеми ротової порожнини, ЛОР-органів:

Глосити, «географічний язик», дивертикули глотки (Зенкера), ларингофарингеальні маніфестації ГЕРХ, пародондити, синром печіння ротової порожнини, галітоз. Лінгводіагностика.

Знати: Ознаки ушкоджень внутрішніх органів, які маніфестують змінами язика.

Вміти: Здійснювати лікувально-діагностичні заходи при захворюваннях кишки на вторинному рівні медичної допомоги у якості фахівця-гастроентеролога, координувати свої дії з ендоскопістами, інфекціоністами, фахівцями променевої діагностики, хірургами-проктологами. Провести практичне заняття (семінар) зі студентами з даної тематики.

Література:

- 1) Передерий В.Г. Практическая гастроэнтерология / [В. Передерий, С. Ткач] - К. : Твиса ЛТД, 2011. - 776с.
- 2) Іленко Н.М. та ін. Лінгводіагностика в практичній діяльності лікаря-стоматолога // Світ медицини та біології. - 2012 - №2 -
- 3) Передерий В.Г., Ткач С.М. Болезни поджелудочной железы. К.: 2004. – 240с.
- 4) Гикавка КН 2016-565 13.06.2016 - Режим доступу: http://mtd.dec.gov.ua/images/dodatki/2016_565_Gykavka/2016_565_AKN_Gykavka.pdf
- 5) Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов пищеварения / Под ред. О.Я. Бабака, Н.В. Харченко// Справочник „Vademecum Доктор гастроэнтеролог». – К.: ООО «ОИРА «Здоров'я України», 2005. – 320с.
- 6) Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов пищеварения: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.

Контрольні заходи та питання до диференційованого заліку (іспиту)

(в кожному білеті 2 питання зі списку)

- 1) Організація роботи лікаря-гастроентеролога.
- 2) Медикаментозні гепатити - причини, клініка, діагностика, лікування, профілактика.
- 3) Основи здорового харчування та боротьба з ожирінням.
- 4) Доказова медицина. Протоколи та клінічні настанови в практичній роботі
- 5) Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба (неерозивна, рефлюкс-езофагіт, хвороба Барретта), її позастравохідні прояви - етіологія і патогенез, об'єм діагностики, класифікація.
- 6) Неспецифічний виразковий коліт - патогенез, клінічна картина, ускладнення, лабораторні та ендоскопічні критерії активності, принципи лікування і протирецидивний заходи, покази до хірургічного лікування.

- 7) Позастравохідні прояви гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби: принципи ідентифікації захворювання та особливості лікування.
- 8) Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба (неерозивна, рефлюкс-езофагіт, хвороба Барретта) – фармакотерапія, ендоскопічне та хірургічне лікування.
- 9) Ускладнення цирозу печінки. Екзогенна та ендогенна печінкова енцефалопатії, теорії патогенезу, основні терапевтичні заходи при печінковій енцефалопатії та печінковій комі.
- 10) Аутоімунний гепатит - клініка, діагностика, лікування.
- 11) Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба (неерозивна, рефлюкс-езофагіт, хвороба Барретта) – фармакотерапія, ендоскопічне та хірургічне лікування.
- 12) Хронічні вірусні гепатити – поширеність в популяції, принципи скринінгів та діагностики в . т.ч оцінки ступеня фіброзування печінки.
- 13) Хвороби оперованого шлунка: класифікація, демпінг-синдром, синдром привідної петлі, постгастрорезекційна астения, хронічний гастрит культі шлунка, рецидивуюча виразка культі шлунка, пептична виразка анастомозу, постваготомічні синдроми. Клініка. Діагностика. Формулювання діагнозу. Консультування з приводу харчування, фізичної активності, модифікації способу життя. Фармакотерапія та покази до реконструктивних хірургічних втручань.
- 14) Основні клініко-лабораторні прояви синдромів холестазу, цитолізу, печінково-клітинної недостатності, імунного запалення в печінці.
- 15) Цирози печінки, епідеміологія, етіологія, класифікація, морфологічні зміни, градація за Чайлдом-П'ю, клінічна картина, діагностика різних форм цирозу печінки, результати захворювання, прогноз.
- 16) Диференціальна діагностика при дисфагії при функціональних розладах стравоходу з ахалазією кардії та злоякісними пухлинами стравоходу.
- 17) Целіакія дорослих - класифікація, клінічна картина, диференціальна діагностика з дісахаридазодефіцитними ентеропатіями, ексудативної гіпопротеїнемічною ентеропатією, лікування.
- 18) Профілактика пептичних виразок шлунка та ДПК (у т.ч. НПЗП-індукованих). Основні терапевтичні заходи та їх ефективність.
- 19) Кровотечі з верхніх відділів травного тракту – причини, діагностика в прихованому та явному періодах, принципи ендоскопічного гемостазу, фармакотерапії (в т.ч. при портальній гіпертензії), покази до оперативного лікування.
- 20) Синдром подразненої кишки та інші функціональні розлади кишечника у світі Римського консенсусу IV(2016) - етіологія і патогенез, клінічна картина, діагностика,

- лікування в (т.ч. числі при дисбіозі кишечника, синдромі надлишкового бактеріального росту).
- 21) Хвороба Крона, недиференційований коліт, мікроскопічний коліт - патогенез, клінічна картина, ускладнення, лабораторні та ендоскопічні критерії активності, принципи лікування і протирецидивні заходи, покази до хірургічного лікування.
  - 22) Спонтанний бактеріальний перитоніт - клініка, діагностика, лікування, прогноз.
  - 23) Портальна гіпертензія – причини, класифікація, діагностика, лікування, попередження кровотеч з варикозно розширених вен стравоходу, асцити.
  - 24) Алкогольна хвороба печінки: класифікації, клініка, диференціальна діагностика між цими нозологіями, загальні принципи лікування.
  - 25) Неалкогольна жирова печінка: класифікації, клініка, диференціальна діагностика між цими нозологіями, загальні принципи лікування.
  - 26) Функціональна диспепсія у світі Римського консенсусу IV (2016) – поспрандіальний дистрес-синдром, синдром епігастрального болю. Диференціальна діагностика, лікування.
  - 27) Диференційний діагноз при хронічній діареї. Роль дихальних тестів у визначенні синдромів бактеріальної контамінації тонкої кишки, зовнішньосекреторної недостатності підшлункової залози, дисахаридазної недостатності.
  - 28) Функціональні хвороби стравоходу в світлі Римського консенсусу IV (2016) . Етіологія і патогенез первинних езофагальних дискінезій (сегментарний спазм грудного відділу стравоходу, дифузний езофагоспазм, «стравохід лускунчика», гіпотонія і атонія грудного відділу стравоходу, недостатність кардії).
  - 29) Ахалазія кардії: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
  - 30) Пептичні виразки дванадцятипалої кишки - епідеміологія, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна картина, ерадикаційна терапія згідно Маастрихтських консенсусів IV та V.
  - 31) Функціональні розлади біліарного тракту у світі Римського консенсусу IV (2016) та хронічні холецистити - етіологія і патогенез, класифікація, клінічна картина, діагностика, диференціальна діагностика, лікування та протирецидивні заходи.
  - 32) Пептичні виразки шлунка - епідеміологія, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, класифікація, клінічна картина, особливості ведення хворих у порівнянні з лікуванням пептичних виразок ДПК.
  - 33) Жовчнокам'яна хвороба – причини, діагностика та лікування. Абсолютні та відносні покази до оперативного лікування.

- 34) Функціональні розлади рухової і секреторної функції шлунка та ДПК у світі Римського консенсусу IV (2016): аерофагія, синдром циклічного блювання. Диференціальна діагностика, лікування.
- 35) Ішемічний коліт, дивертикульоз кишечника, кишкова непрохідність на тлі спайкової хвороби - клінічна картина, діагностика, диференційний діагноз, лікування.
- 36) Пігментні гепатози (синдром Жильбера, синдром Криглера-Найяра, синдром Дабіна-Джонсона і Ротора), порфірії, принципи диференціальної діагностики.
- 37) Хронічні гастрити, класифікації (Сідней, Хьюстон, Кіотський консенсус 2015), етіологія і патогенез, клініка, діагностика, методи діагностики інфікування *Helicobacter pylori*, диференціальна діагностика, лікування і профілактика.
- 38) Хронічні панкреатити, етіологія, класифікація, особливості клінічної картини, діагностика, диференціальна діагностика з пухлинами підшлункової залози, лікування під час загострення та в ремісії.
- 39) Оцінка зовнішньосекреторної недостатності та методи її корекції.
- 40) Диференційний діагноз при закрепах. Причини. Покази до інструментального обстеження.